

REF: NL-ADV-2023-01

Zittingen per videoconferentie

- Advies goedgekeurd door de Centrale Raad op 17.02.2023 -

1. In oktober 2022 vroeg de minister van Justitie de Orde van Vlaamse Balies (OVB) en de Orde van Franstalige en Duitstalige balies (OBFG - AVOCATS.BE) om advies over een wetsontwerp betreffende de organisatie van zittingen per videoconferentie in gerechtelijke procedures.

In een tweede fase en nadat de tekst aan de Raad van State en de Gegevensbeschermingsautoriteit was voorgelegd, vroeg de minister van Justitie aan het College van hoven en rechtbanken, het Openbaar Ministerie en de procureurs-generaal hun opmerkingen op het voorontwerp. Het is in deze fase dat de Centrale Raad van dit voorontwerp kennis kreeg.

De Centrale Raad, op de hoogte gebracht van het voornemen om op termijn zittingen van de bodemrechtbanken geheel of gedeeltelijk per videoconferentie in de gevangenis van Haren te laten plaatsvinden, had voordien de minister al aangeschreven ([brief van 7 december 2022](#)) om de aandacht van de minister te vestigen op:

- het recht van elke gedetineerde om persoonlijk voor de rechter te verschijnen;
- het reële risico van verwarring over de rol van het gevangenispersoneel dat ingezet wordt bij de organisatie van deze zittingen.

2. In het algemeen **deelt de Centrale Raad de bezorgdheden die zowel door de OVB als door AVOCATS.BE geuit worden, meer bepaald wat betreft het recht van alle gedetineerden om persoonlijk voor hun rechter te verschijnen.**

De Centrale Raad sluit zich aldus aan bij het standpunt van de OVB die in haar conclusies de aandacht vestigt op het feit:

- dat "fysieke zittingen steeds de norm moeten blijven, digitale zittingen de uitzondering";
- dat "videoconferentie niet voor alle zaken geschikt (is), in het bijzonder strafzaken, waar de vermoedelijke dader centraal staat";
- dat "in strafzaken het gebruik van videoconferentie met (nog) meer waarborgen moet worden omkleed dan in burgerlijke zaken".

3. Wat betreft het reële risico van verwarring over de rol van het gevangenispersoneel dat wordt ingezet bij de organisatie van deze zittingen, wenst de Centrale Raad nog het volgende op te merken.

Het voorontwerp kent aan de gemachtigde van de directeur van de gevangenis waar de gedetineerde zich bevindt, dan wel aan de directeur van de inrichting waar de geïnterneerde zich bevindt, een bijzondere rol toe met het oog op de organisatie van de zitting per videoconferentie.

- [artikel 21 van het voorontwerp \(betreffende de herinvoering van artikel 561 van het Wetboek van Strafvordering\)](#)

Voor het houden van zittingen achter gesloten deuren, wordt bepaald dat "ingeval de persoon die van zijn vrijheid is benomen, een gemachtigde van de directeur van de gevangenis of, in voorkomend geval, zijn advocaat bevestigt dat niemand anders dan zichzelf en de persoon die van zijn vrijheid is benomen en, in voorkomend geval, de met name genoemde personen die door de rechter zijn gemachtigd om aanwezig te zijn aanwezig zijn op de plaats waar ze zich bevinden, noch op andere wijze kan worden gevolgd wat er wordt gezegd" (art. 561, § 1, 1°) (onderstreping toegevoegd).

Dezelfde nieuwe tekst bepaalt ook dat "indien de verschijnende persoon, in voorkomend geval, de advocaat, de gemachtigde van de directeur van de gevangenis of de gerechtsdeurwaarder, vaststelt dat de in paragraaf 1¹, bedoelde voorwaarden niet meer zijn vervuld, deze het gerecht hier onmiddellijk over (inlicht)" (art. 561, § 3) (onderstreping toegevoegd).

- artikel 27 van het voorontwerp (betreffende de wijzigingen van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis)

Het nieuwe artikel 38quinquies bepaalt: "Behalve wanneer de procedure ter openbare terechtzitting moet plaatsvinden overeenkomstig artikel 24², is de verschijning per videoconferentie van de in verdenkinggestelde slechts mogelijk indien de videoconferentie de waarborgen vervult van artikel 558, §§ 1 en 2, van het Wetboek van Strafvordering³ en:

1° ingeval de in verdenkinggestelde van zijn vrijheid benomen is, een gemachtigde van de directeur van de gevangenis of, in voorkomend geval, zijn advocaat bevestigt dat niemand anders dan zichzelf, de in verdenkinggestelde en, in voorkomend geval, de met name genoemde personen die door de rechter zijn gemachtigd om aanwezig te zijn, aanwezig zijn op de plaats waar ze zich bevinden, noch op andere wijze kan worden gevolgd wat er wordt gezegd, (...) " (onderstreping toegevoegd).

- artikel 33 van het voorontwerp (betreffende de wijzigingen van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten)

Het nieuwe artikel 98/4, § 1 bepaalt: "Behalve wanneer de procedure ter openbare terechtzitting moet plaatsvinden, is de verschijning per videoconferentie van de veroordeelde, het slachtoffer, de directeur of de persoon die de strafuitvoeringsrechter of strafuitvoeringsrechtbank heeft beslist te horen slechts mogelijk indien de videoconferentie de waarborgen vervult van artikel 558, §§ 1 en 2⁴, van het Wetboek van Strafvordering en:

1° ingeval de persoon van zijn vrijheid benomen is, een gemachtigde van de directeur van de gevangenis of, in voorkomend geval, zijn advocaat bevestigt dat niemand anders dan zichzelf, de persoon die van zijn vrijheid is benomen en, in voorkomend geval, de met name genoemde personen die door de rechter zijn gemachtigd om aanwezig te zijn, aanwezig zijn op de plaats waar ze zich bevinden, noch op andere wijze kan worden gevolgd wat er wordt gezegd, of (...) " (onderstreping toegevoegd).

- artikel 38 van het voorontwerp (betreffende de wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 inzake internering)

Het nieuwe in te voegen artikel 84/3 bepaalt: "§ 1. Behalve wanneer de zitting openbaar moet plaatsvinden, is de verschijning per videoconferentie van de geïnterneerde, zijn advocaat, het slachtoffer, de directeur, de verantwoordelijke voor de zorg of de persoon die de kamer voor de

---

¹ Met name de voorwaarden betreffende de regelmatigheid van een zitting met gesloten deuren per videoconferentie.

² Artikel 24 betreft de mogelijkheid voor de beklaagde om, na zes maanden voorlopige hechtenis, te vragen om in openbare terechtzitting te verschijnen.

³ Met name de voorwaarden betreffende de regelmatigheid van een zitting met gesloten deuren per videoconferentie.

⁴ Met name de voorwaarden betreffende de regelmatigheid van een zitting met gesloten deuren per videoconferentie.

bescherming van de maatschappij heeft beslist te horen, slechts mogelijk indien de videoconferentie de waarborgen vervult van artikel 558, §§ 1 en 2, van het Wetboek van strafvordering⁵ en :

1° ingeval de persoon geïnterneerd is in een inrichting als bedoeld in artikel 3, 4^{o6}, bevestigt een gemachtigde van de directeur van de inrichting zoals bedoeld in artikel 3, 4° of, in voorkomend geval, zijn advocaat dat niemand anders dan zichzelf, de geïnterneerde persoon en, in voorkomend geval, de met name genoemde personen die door de rechter zijn gemachtigd om aanwezig te zijn, aanwezig is op de plaats waar ze zich bevinden, noch op andere wijze kan worden gevolgd wat er wordt gezegd, (...)" (onderstreping toegevoegd).

Aldus verleent het voorontwerp de bevoegdheid - in geval van een gedetineerde - aan *de gemachtigde van de gevangenisdirecteur* of - in geval van een geïnterneerde - aan *de gemachtigde van de directeur van de inrichting* om aan het gerecht te verklaren dat het verhoor met gesloten deuren plaatsvindt. Indien de gedetineerde of geïnterneerde echter wordt bijgestaan door een advocaat, komt deze taak toe aan deze laatste.

In uitzonderlijke omstandigheden, namelijk "ingeval de videoconferentie de enige mogelijkheid is om aan de zitting deel te nemen omdat (...) er objectieerbare aanwijzingen zijn van een ernstig en concreet risico voor de openbare veiligheid dat verhindert dat de betrokkene aanwezig kan zijn op de zitting of dat, ingeval de betrokkene gedetineerd is, zijn transport naar de zittingszaal in veiligheid kan worden gegarandeerd" (art. 20 en 26 van het voorontwerp), blijkt bovendien dat de gedetineerde waarschijnlijk niet door één maar door meerdere *gemachtigden van de gevangenisdirecteur zal worden vergezeld*.

4. Het voorontwerp geeft geen nadere omschrijving van deze nieuwe functie van *gemachtigde van de directeur* hoewel deze gemachtigde belast wordt met een bijzondere bevoegdheid op het vlak van de regelmatigheid van de procedure.

Kan om het even welk lid van het gevangenispersoneel optreden als gemachtigde van de directeur? Of moet het, voor de gevangenen, een persoon zijn die aangewezen wordt door de directeur-generaal om onder gezag van het inrichtingshoofd de taken uit te voeren die de wet aan de directeur heeft toevertrouwd, in de zin van artikel 2, 13° van de basiswet van 12 januari 2005?

Voor procedures betreffende een geïnterneerde is de situatie nog onzekerder en zelfs verwarrend omwille van de verscheidenheid van plaatsen waar de geïnterneerde zich kan bevinden op het ogenblik waarop *de gemachtigde van de directeur van de inrichting* wordt geroepen om op te treden of zijn bijstand te verlenen.

Het voorontwerp bevat geen enkele bepaling of toelichting die een duidelijk antwoord op deze vragen biedt.

5. Het Grondwettelijk Hof vernietigde in een arrest van 21 juni 2018 (arrest nr. 76/2018 - [2018-076f \(const-hof.be\)](#)), op het beroep ingesteld door de Orde van Franstalige en Duitstalige balies (OBF), de wet van 29 januari 2016 betreffende het gebruik van videoconferenties voor de verschijning van in verdenking gestelden in voorlopige hechtenis op grond dat "door Hem ertoe te machtigen de "nadere regels omtrent het gebruik van de videoconferentie" te bepalen, (...) de wet van 29 januari 2016 de

⁵ Met name de voorwaarden betreffende de regelmatigheid van een zitting met gesloten deuren per videoconferentie.

⁶ Met name hetzij de psychiatrische afdeling van een gevangenis, hetzij de door de federale overheid georganiseerde inrichting of afdeling tot bescherming van de maatschappij, hetzij het door de federale overheid georganiseerd forensisch psychiatrisch centrum, aangewezen bij een besluit vastgelegd na overleg in de Ministerraad op voorstel van de voor Justitie, Volksgezondheid en Sociale Zaken bevoegde ministers, hetzij de door de bevoegde overheid erkende inrichting die is georganiseerd door een privé-instelling, door een gemeenschap of een gewest of door een lokale overheid, die in staat is aan de geïnterneerde persoon de gepaste zorgen te verstrekken en die een overeenkomst betreffende de plaatsing heeft afgesloten.

Koning dus een bevoegdheid (verleent) die de tenuitvoerlegging van door de wetgevende macht voorafgaandelijk vastgelegde essentiële elementen overschrijdt” (B.10.4.4.).

In het licht van dit arrest **rijst de vraag of deze nieuwe functie van de *gemachtigde van de directeur*, die een belangrijke rol speelt bij het waarborgen van de regelmatigheid van de procedure voor zittingen per videoconferentie, niet nader in het voorontwerp gepreciseerd moet worden.**

***